

Előfizetési árak:

Egész évre	12 tr.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:

Fleiss Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
megtülszérére vonatkozó felzáró
levelek intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek,
Zápolya-utca 1-és szám,
hová a lap szerkesztéséről, illetve
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadják el
azonkívül az összes hirdetés
irodáiban.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok
kivételével.

Kényelmetlen helyzet.

Nagybecskerek, szeptember 20.

Tagadhatatlan, hogy nagyon kényelmetlen helyzetük van az ellenzéki pártoknak a Bánffy-kabinettel szemben,

Sem be nem váltott ígéreteket nem hányhatnak a kormányelnök szemére, sem a rosszul teljesített köteleességek vádját nem emelhetik ellene.

Erre persze nem volt elkészülve egyetlen ellenzéki frakció sem.

Amidőn teletorokkal siettek beküldölni a világot, hogy a Bánffy-kabinet csak átmeneti kormány, hogy a távozó nagyok után csak epigonok következnek, nem is gondoltak arra, hogy a beválthatatlannak látszott ígéretet Bánffy Dezső báró teljesíteni fogja, annál kevésbé hitték, hogy a Wekerle-kabinet után következő kormányelnök a reá váró nehéz köteleességeknek becsülettel fog tudni megfelelni.

A parlamenti szünet végéhez érve, majd mindennap van alkalmunk beszámoló beszédekről hallani, melyeket választóik bizalmas köreiben tartanak a képviselők.

Gróf Csáky Albin a volt közoktatásügyi miniszter és Vörös László kereskedelemügyi államtitkár beszámolója, (az utóbbi egyúttal programbeszédet is tartott a széki választókerületben) fontos államférfiúi kijelentéseket foglal magában a Bánffy-kabinet működéséről s egyúttal nem csekély konsternációt keltett e két beszéd a különféle ellenzék soraiban.

Biztosság és bizalom kíséri az államtitkár szavait, míg a volt közoktatásügyi miniszter becületesen és lelkiismeretesen teljesített köteleességre, teljesen megoldott reorganizációs feladatra hivatkozhatott.

Ez a megelégedés a multa vonatkozólag és ez a bizalom a kormány jövő akciójára nézve keresztülhúzódik minden során a szabadelvű pártok, a melynek a Bánffy-kabinet rövid kormányzása után is

el kell ismernie, hogy nem csalódott a mostani kormány iránt való bizalmában.

Ha a törekvés, a tények és az elért eredmények szerint ítélünk, — és elfogulatlan politikusok másképp nem is ítélnének, — érthetőnek fogjuk találni ellenzékünk kényelmetlen helyzetét, tartozzanak bármely árnyalathoz, melyek oly kormányfőnek szemében, amelynek ismételtük, nem be nem váltott ígéreteket nem hányhatnak a szemére, sem a rosszul teljesített köteleesség vádját nem emelhetik ellene.

A Bánffy-kabinet többet tartott meg, mint ígért, mikor a megsértett tekintélyt, a külügyekben a veszedelmes megcsökent ingerenciát ezelőtt aligha elért nivóra állította vissza és midőn a kabinet nem törődve Ausztria érdekével, öntudatosan és erősen védelmezte és előmozdította a magyar országos érdeket.

A magyar nemzet, amelynek kiválóan erélyes kormánya van, megelégedett abban a gondolatban, hogy a kabinet egészséges, erős és tartós, és az ellenzéki tuizók gonoszul csalatkoztak reményeikben, hogy Bánffy csak átmenetileg vezeti az ügyeket.

Az agrár-kérdést és a vele közeli rokonságban levő néppárti programot a pillanatnyi tünetek közé kell sorozni, melyek hirtelen fényre lépnek s eltűnnek anélkül, hogy maradandó benyomást hagynának maguk után a választók egészséges politikai érzékében, nemzeti érzésében.

Sem az agráriusok, sem a néppárt nem voltak képesek elegendő ténnyel szertenni, hogy onnan messzeterjedő és sikert ígérő akcióhoz foghassanak. A néppárt programja végkép csúttörtököt mondott, mert a bujtogatás és nemzetiségi gyűlölet lólába nagyon kilátszott a reverenda alól. Az agráriusok megpihenni tértek, nem azért mert egy kitűnő aratás legyőzhetetlen nehézségeket gördített aszalódó üzemek elé, hisz az idei aratás a középszerű alatt mozog;

hanem az ország hallotta az agrár-programot és úgy találta, hogy azt csak az ugynevezett „felsőbb ezrek“ érdekében forszírozták. A földművelő lakosság megéreztte, hogy az agrár-követelések törvényhozási megvalósításához évtizedek kellenének, és látta ezzel szemben gróf Festetics Andor czéltudatos működését, erélyes és erőteljes fellépését, a ki komoly országos érdekek védelmében sem baráti-szomszédi sugalmakat, sem pressziót nem engedett érvényesíteni és ebben a siker által kísért működésben látta a legbiztosabb garanciát a magyar mezőgazdaság egészséges fejlődésére nézve.

Nem csoda, ha ilyen körülmények között kényelmetlenné válik az ellenzéki frakciók helyzete, nem csoda így, ha az Apponyi gróf nyugalomba vonulásáról szóló hírek kerülnek forgalomba, nem csoda, hogy a függetlenségi és 48-as pártban, ahol eddig tüzes beszédekkel és kurucz tervekkel gyújtottak lángot, most fél álomban bóbiskolnak a képviselők, és nem csoda, hogy a születőféiben levő pártok minden mozgolódása csufos kudarczsal ér véget.

A czeplédi választás. A tegnapi czeplédi képviselőválasztáson a záróra elteltkor Hegedűsnek 492, Molnárnak 390 szavazata volt és így 102 szótöbbséggel Hegedűs lett Czepléd képviselője. Az egész város leirhatatlan lelkesedéssel fogadta a választás eredményének kihirdetését. Kossuth Ferencz már déiben eltávozott Czepléről.

A bécsi választások. A közélettanács liberális pártjának központi választmányi bizottsága ma este értekezletet tartott, a melyben dr. Richter alpolgármester és dr. Menger reichsrathi képviselő megvitatták a helyzetet s elhatározták hogy a további küzdelmet erélyesen folytatják s az összes szabadelvű lapokban holnap a választókhoz felhívást intéznek. (M. E.)

A „TORONTÁL” TÁRSALMA.

A teremtés és leszármazás elméletei.

— A „Torontál” eredeti társaja. —

Irta: Marton Andor.

(Vége.)

Lamarck tehát eszűnének diadalát nem érte meg. Nagy tudós hírében halt meg, akkori hírnevét azonban egyéb munkásságai révén szerezte.

De mint lehet, hogy ugyanazon eszméket Darwin képes volt diadalra juttatni? A nagy geologus: Lyell készítette elő a darwinizmus társját. Ő mutatta ki, hogy a Cuvier-féle ismételt teremtések elmélete nem egyéb mint a képzelet szülötte. A földnek mély rétegében levő szervezetek azért elűtök a mostanitól, mert azon tájt még kevésbé voltak fejlettek, értelmezése „a lassu, a folytonos változás, melynek apró eredményei évmilliók folytán óriási eredmények gyanánt állanak előttünk.“ Lyell tehát az egész földet érintő katasztrófák tanát (mely Cuvier geológusának képezi tantételét) a geologia köréből kiküszöbölte, s ennek révén a Cuvier-féle ismételt teremtések elméletére halálos csapást mért, s előkészítette útját a darwinizmusnak.

Darwin tehát kedvező előzmények után lépett fel hírneves munkájával: „A fajok eredetével“, mely lényegében nem egyéb mint Lamarck elmélete, melyen Darwin tudós munkálkodása alapján változtatott, egyes részeiben előbbrevitt, végül pedig megtoldotta a leszármazásnak tanát egy negyedik okkal: a természetes kiválasztással. Es ezen pont a tulajdonképeni darwinizmus, a többi főként Lamarck munkálkodásának képezi gyümölcsét, melyet azonban a közvélemény szintén Darwin nevéhez fűzött.

Altalánosán véve a darwinizmus tanai a következőkben foglalhatók röviden össze: „A fajok nem teremtettek, a fajok változtak s így egymásból származtak, s a fajképződés nincs is még befejezve, hanem folytatódik az tovább és tovább a jövőben is, a mely folyamatnak négy tényezője van, u. m. 1. az öröklés, 2. a változás, (alkalmazkodás,) 3. a létérti küzdelem, 4. a természetes kiválasztás.“

A közéletben a darwinizmusról igen sokan helytelen nézetet alkottak maguknak, amelynyiben igen sokan a darwinizmussal a vallási életet hozzák ellentétbe. Pedig a darwinizmus korántsem ellenkezik az Istenség fogalmával s így a vallási élettel, sőt akárhányszor önálló kató Darwinnak tételét még a vallási dogmákkal s képes harmóniába hozni. Csak egyet említek fel: A legelső, a fejletlen lények keletkezését, melyeket Darwin is egyenesen az Ur teremtő

kezébe utal. A figyelemmel gondolkodóknak, mondom, csak ezen egyet említem fel, s ennek révén Darwin következtetéseivel parallel alkothat magának konkrét itéletet. Darwinnak tanai és a vallási dogma tehát megférnek egymás mellett, mint ahogy megfér a hit és a tudomány. Feltétele azonban ennek, hogy Darwin olvasója önálló következtető is legyen. Kombináljon, következtessen, s csak azután ítéljen. Adjon hitet Darwinnak, a míg következtetése a tudomány mezején mozognak, de mihelyest hipotéziseket állít fel, lépjen akkor előtérbe az ol asónak önálló következtetése, s hozza harmóniába a vallást és a tudományt!

De különben is csatlakoznánk, ha azt hinnők, hogy a darwinizmus elmélete örök életű. Legyen szabad erre vonatkozólag ide iktatni med. dr. Szaniszló Albert fentebb már említett jeles munkájának egy kis részletét: „Ha figyelemmel kíséjük a külföldi irodalmat, azt látjuk, hogy folyton folyvást jelennek meg oly nagyobb munkák, melyek a darwinizmus ellen szólnak. Es ezen antidarwinisztikus dolgozatok éppenséggel nem kicsinyelhetők; nem is mindig theologusoktól és philosophusoktól származnak azok, hanem igen érdemes természettudósoktól is. Igaz, hogy az ilyen természettudást a darwinisták, — kik ma kétségtelenül urai a helyzetnek — nem igen szokták számba venni, vagy

HIREK.

Tájékoztató.

Szept. 22-én Lótenyésztési díjosztás Franczföldön.
Szept. 27-én Lótenyésztési díjosztás Nagy Kikindán.
Szept. 28. Munkás-egylet születési ünnepélye.
Október 7. őszi közgyűlés.
Október 7. Lóverseny Nagy Becskerekén.
A gőzfürdő naponta reggeli 5 órától nyitva van; nők részére kedden és pénteken délután.
A Ganz-gyár építési irodája az Uri-utcán, a Schubert házában van.

— **Uj miniszteri biztos.** Miután Bornemissza Adám az intéző körök marasztalása daczára állásáról leköszönt, Rónay Jenő, Torontálvármegye főispánja nevezetett ki a kubini ármentesítő társulat miniszteri biztosává. Az új miniszteri biztos e hó 30-án veszi át hivatalát.

— **Anyakönyvi felügyelő Nagybecskerekén.** Vértán Peter kerületi anyakönyvfelügyelő tegnap Nagybecskerekén időzött. Az oktatáson, mely az egész napot vette igénybe, a nagybecskerekői járás összes anyakönyvvezetői vettek részt.

— **Személyi hír.** Rónay Jenő főispán ma reggel visszaérkezett Nagybecskerekre.

— **Másodvirágzás.** Bács-Almásán néhány hét óta valóságos tavasz van újra. Legelelők, rétek a környéken újra zöldülnek, a fák másodszer rügyeznek s az orgonának dus, pompásan illatozó virága van, mint akár májusban. Második virágát hullatja az akác s a dombok verőfényes oldalában a kakukfi illatozik. Csak a délre készülő madarak csoportokba verődése mutatja, hogy a természet kacérkodik s különbözően van a hűvös, komor ős.

— **A memorandisták Budapesten.** Az államfogházból kiszabadult memorandisták tegnap délelőtt a fővárosban hosszú sétákat tettek, majd pedig dr. Rácz elnöklété alatt tanácskozássra gyűltek egybe a Hungária fogadóban. A tanácskozások alkalmával azonban nem tudtak megállapodásra jutni, hogy milyen módon fejezzék ki határukat a nyert amnesztiáért. Délután 5 órakor Pázmány Dénes országgyűlési képviselő vezetése alatt kihallgatáson voltak Bánffy miniszterelnöknel, hogy megköszönjék neki az amnesztiát. A küldöttség Lukácsin és Ratiun kívül még több szabadon bocsátott államfogyóbb állott. Negyed hatkor érkezett fel a várba Pázmány Dénes képviselő Coroján ügyvéd és Lukácsin László, a kik rögtön bebocsátást nyertek Bánffy miniszterelnök elé. A foadatást, melyen már Pázmány Dénes nem vett részt, Lukácsin László hosszú magyar beszédet intézett a miniszterelnökhöz, melyben az összes szabadonbocsátott memorandisták nevében leghalásabb köszönetüket fejezte ki a kegyelmért s bejelentette a miniszterelnöknek, hogy ők a kegyelmet halálfelelőben akarják megköszönni ö felségének, és a halálfelelőket a magyar kormány útján akarják a királyhoz juttatni. A há-

pedig egy-egy élezzel intézik el ügyét, de hát Lamarck idejében az egész leszármazás ügyét is így döntötték el és ime, a számba nem vett, az agyonütött elmélet újult erővel támadott fel hallottaitól. Vajjon az antidarwinisták eszméi nem fognak-e hasonló sorsban részesülni? Ki tudna e kérdésre határozott feleletet adni.

Az újabb antidarwinista írók közül különösen Nágeli természettudós költőle figyelmünket, kinek elmélete sok tekintetben homlok-egyenest ellenkezik a darvinizmussal, s annak egyes részeit erős kaitika alá veszi. Csak egyet említék fel érvelései körül, t. i. azt, melyben azt állítja, hogy a fajok változásánál nem a külső erők, hanem inkább a belsők működtek közre, s hogy a minden lényben meglévő tökéletesedési képesség játszott és játszik e tekintetben különösen fontos szerepet. Ime tehát Darwinéval homlok-egyenest ellenkező nézetet állít fel, melyet tudományos alapon be is bizonyít. Különböző Nágeli magát az embert is más világításban tünteti elénk, mint a darwinizmus. Igaz ugyan, hogy a darwinisták Nágeli fejtegetéseit mysticizmussal vádolják, pedig azért hiába e kell ismerniök, hogy Nágeli erős esepást mért a darwinizmusra. Es ki a megmondhatója, hogy mi leend annak a jövőben a sorsal

halálfelelőket azonban e perczen nem nyújthatják át, mivel az összes szabadon bocsátott oláhok nincsenek Budapesten. Még egyszer kifejezi halálját és biztosítja a miniszterelnököt, hogy a kegyelmet nem méltatlanoknak adta meg. A miniszterelnök ezt a kijelentést tudomásul vette és rövid ideig beszélgetett velük. Az egész kihallgatás nem tartott tovább 20 percznél.

— **Az écskai szerencsétlenséghez.** Rusztek Dezső ur, écskai gazdatiszt annak kijelentésére kéri föl lapunkat, hogy az écskai szerencsétlenség nem az uradalmi irodában, hanem Ruszteknek az ettől több öltre fekvő s külön álló magánépületében történt. Távollétében a szoba zárva volt, a fegyver töltetlenül függött rendes helyén, csupán a töltények voltak az asztalra helyezve. Ő a fiának nem adott semminemű megbízást és így ez a saját jószántából járt a szobában.

— **Önkéntesek vizsgálja.** A hatodik hadtest ez évi önkéntesei már levizsgáztak. Az eredmény nem mondható fényesnek, mert 80 önkéntes közül 27 elbukott. Feltűnő, hogy a Kassán szolgált önkéntesek közül huszonnyolczen nem állották meg a vizsgát sikerrel.

— **Lóverseny.** A lóverseny díjaira Gyertyánffy Andor gyéri nagybirtokos 10 frtot, Jenovay Zoltán 5 frtot adományozott. — A lóverseny nem az orlováti legelőn, hanem a gradnuleza negyed területén lesz megtartva. Rendkívüli fényesnek ígérkezik, a megnyiben már eddig 39 nevezés van, köztük olyanok is, melyek már a fővárosi versenyeken nyertek. — Itt emlíjük meg azt is, hogy a versenypropozícióból nyomdahiha folytán kimaradt, hogy a távúgató versenyen indulók 10 korona tételt, a nem indulók pedig 20 korona bánatot fizetnek.

— **Akit pap nélkül temettek el.** Riegler Ernő ternovai (Arad m.) lakost egy elkövetett lopással vádolták és ezért a ternovai csendőrség ez év január első napjaiban elfogta. Alig ült egy pár napig a fogházban, midőn rejtélyes módon elhalálozott. Megvizsgálták és felboncolták a halottat. A boncolás eredménye az lett, hogy az elhalt Riegler Ede természetes halállal halt meg. A boncolásnál jelen volt községi esküdtek, mivel már esteledni kezdett, a halottat minden egyházi ceremónia nélkül hányták be a földbe. A szolgabírói hivatal kérőre vonatta a bűles esküdteket, kik azt vallották, hogy mivel Riegler úgy is római katolikus vallású volt és a községben csak göög keleti lelkész van, hát jó lesz, ha így temetik el, szép csendben az elhunytat. A vétkes mulasztásnak még folytatása is lesz, a mennyiben az elhunyt neje, kinek tudomása sem volt férje így módon való eltemetetéséről, feljelentette a köteleességekbe nem tartó községi esküdteket.

— **Késelő czukorárus.** Temesvárról írja levelezőnk, hogy Cselebits N. 13 éves tanuló egy utcai czukraszhoz, Bozse Kuzmanhoz ment, hogy vásároljon tőle valamit. Néhány krajczár miatt szóváltás támadt közöttük, a mi annyira dühbe hozta Bozset, hogy élesre fentkését belevágta Cselebits karjába. A szurás egészen a csontig hatolt. Bozset azonnal elfogták, a fiu pedig apolás alatt áll.

— **Lóverseny Nagyikindán.** A torontálvármegyei gazdasági egyesület f. hó 27-én Nagy-Kikindán lódíjazást rendez. Említettük annak idején hogy a gazdasági egyesület a lódíjazást lófuttatással szerette volna egybekapcsolni, de miután díjai nincsenek, elállott ezen szándékától és a lófuttatás rendezését, a díjak gyűjtésénél leendő előteremtését, a városi rendezőszégre bízta. — A hétfői városi közgyűlésen Wachtl Leo rendőrkapitány indítványára a képviselőtestület a versenyfuttatás céljaira 100 koronát szavazott meg. Igaz, hogy nem valami nagy összeg, de kezdetnek mégis csak valami. Wachtl Leo rendőrkapitány egy bizottság élén gyűjtést is rendez, hogy a költségeket a lótenyésztés iránt érdeklődők magán adakozásaiból teremtsék elő. E célra gyűjtéseket nemcsak helyből, hanem a vidékről is, szívesen elfogadnák.

— **30 év a közügy szolgálatában.** Lichovnik Antal, zsombolyai kir. járásbírói telegkönyvvezető f. hó 15-én töltötte be hivatali szolgálatának 30 ik esztendejét. A közkedveltségben álló tisztviselő egész csendben ünnepelte meg ezt a napot. Lichovnik még a megyei törvényszék telegkönyvi hivatalánál, Nagybecskerekén kezdte meg a közpályát, azután a nagyikindai törvényszéknél

szolgált évek során át mint segédtelegkönyvvezető és mindenütt általános tiszteletet vívott ki magának páratlan szorgalma és tehetsége által.

— **Keresd az asszonyt.** Nagy vérontás történt Jankovácza bácsmegeyi községben — mint nekünk írják — két nő miatt. Faddi Joák gazdaember és Nagy Antal ugyancsak odaváló földesgazda egymásnak estek s az utóbbi ásót emelt az elsőre, hogy agyonverje. Faddi Joák az ütést a balkarjával fölfogta, de az ütés oly súlyos volt, hogy a karja ketté tört. A súlyosan sérült ember leküzdötte a borzasztó fájdalmat s kést rántott elő, a melyet csaknem markolatig döfött ellenfele mellébe. Nagy Antal hörögyve összeesett s egész testét elborította a vér. A halálos ágyon pilanatra visszanyerte az eszméletét s a bácsalmási járásbírószág vizsgáló bírja előtt, a ki a csendőrség jelentése következtében a helyszínére utazott, az előadottak szerint mondotta el az esetet. Kihallgatták Faddi Joákot is, a ki ezzel szemben azt állítja, hogy Nagy Antal az ütés után önmagát szurta meg öngyilkosság szándékával. Az ellenfelek egyike sem akarja részletesen elmondani az összetűzés okát, csak azt felelik a kérdésekre, hogy a mit tettek, az asszonyok miatt tették. A községben azt beszélik, hogy a két parasztagazda egyszerűen párbajt vívott életre-halálra. Nagy Antal most a hallálal vívódik s életében nem bíznak az orvosok. A vizsgálatot folytatják.

— **Uj vasut.** A m. kir. államvasutak budapesti déli üzletvezetőségének kezelése alá tartozó baja—zombor—ujvidéki helyiérdekű vasut Vaskut, Csara, Riggyosa, Stanisics, Gákova, Ó-Sztapar, Bresztovác, Hódságh, Parabuy, Gajdobra, Petrovác, Glozán és Futtak állomásokkal, Paraga és Buikesz rakodó-állomásokkal, továbbá Baja-Szállásváros és Nesadics megállóhelyekkel, Zsarkovác kiterő megállóhelyel, Zombor-Vasártér és Fernbach-Szállás feltétlen megállóhelyekkel f. é. szeptember hó 14-én a nyilvános forgalomnak átadott. — Az állomások és rakodó-állomások az összes, a megállóhelyek, kiterő, megállóhely és feltételes megállóhelyek pedig csak a személy és podgyasz forgalomra szolgálnak.

— **Érdekes részvénytör.** Érdekes esetet ír le az „Ügyvedek Lapja” legújabb száma. Egy ismert nevű báróné egyik budapesti bankhoz ellen indított számadási perében, mint kifogást felhozta, hogy a bankhoz öt husz Pannonia-viszontbiztosító intézeti részvény és 150 fumei hitelbank-részvény vételére megtevesztéssel vette rá, mert elhitette vele, hogy biztos tudomása szerint a részvények 1889-ben 100, illetőleg 10 frtnyi osztalekot fognak fizetni. A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék nem adott helyet a kifogásnak. Ha valóban vétezik is, így szól a megokolás, hogy alperes a kérdéses értékpapirokról akkép nyilatkozott, hogy azok értékmelkedését biztos forrásból tudja és ez által felperes saját állítása szerint a vételbe begratta, ez nem esik a megtevesztés fogalma alá, mert a megtevesztés csak akkor áll elő, ha a tevesztés magának az ügylet tárgyának azonosságára, vagy lényeges, tehát valósággal létező tulajdonságaira vonatkozik. Amde mint mindenkinék, úgy felperesnek is tudnia kellett, hogy oly értékpapir, melynek lényeges tulajdonsága biztos áremelkedés lenne, nem létezik stb. Ezt az ítéletet a királyi tábla is helybenhagyta, okut a következőket hozván fel a többiek közt. Felperes a miatt, mert várakozásában csalódott, csak abban az esetben vonhatná a perest felelősségre, ha vagy azt bizonyítaná, hogy alperes az általa kiállításba helyezett eredmény be nem következéséről a nyilatkozat tételekor már tudomással bírt, a mit bizonyítani meg sem kísérelt, vagy ha felperes az 1889. évi osztaleknak az általa jelzett összegét a vételi megbízás adáskor annak feltételeként határozottan kikötötte volna, a mit perbeszédeiben nem is állt. A pernek vége is ez maradt, a tábla ítéletét helyben hagyta a kuria is.

— **Megváltoztatott állomás.** A m. kir. államvasutak igazgatóságának értesítése szerint a debreczen—derecske—nagyléta h. é. vasuton fekvő Nagy Léta állomás neve, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur ö nagyméltósága rendeletéből „Nagy Léta—Vértés”-re változtatott.

— **Megőrült a fogházban.** Megható eset történt tegnapelőt délelőtt Nagyváradon. Moskovits Izidor eszedeszerző tegnapelőt feljelentette a nála tartózkodó Sárközi Teréz cselédet, hogy tíz forintot ellopott tőle. A leányt tagadása daczára le is csukták. Alig volt azonban a leány egy óra hosszág a cselében, mikor iszonyu kiáltások hallatszottak fel a kapitányi szobába. A togházörök a leányt a földön fet-

rengve találták, rémesen eltorzult arcocsal és ki-dülledt szemekkel. Hasztalan igyekeztek őt le-csillapítani, nem sikerült, mert annyira szívére vette az elítélést, hogy megőrült. Beszállították a kórház megfigyelő osztályába.

— **Meghívó.** A folyó évi október hó 1-én a vezetésünk alatt álló dévai m. kir. állami tanítóképző-intézet fennállásának 25 ik évfordu-lóján emlék ünnepet tartunk, hogy azzal is megbecsüljük a köznevelődési feladatokat, melyeket intézetünk egy negyed század óta hi-ven szolgálni törekedett. Van szerencsénk erre intézetünk volt növendékeit, a társintézeteket és az iskolaügy barátait tisztelettel meghívni. Az áll. tanítóképző-intézet igazgató tanácsa nevében: Réthi Lajos, kir. tanácsos, tanfelügyelő, tanári kara nevében: Boga Károly, igazgató.

× **Vendéglő megnyitás.** Klein János vendéglős vasárnap délután nyitja meg „Uj vas-uthoz” címeűt vendéglőjét. Kleinnek neve elég biztosíték arra, hogy azok is kik nem ismerik eddig, fölkeressék az új vendéglőt, mert biztosan reméljük, hogy a közönségnek azt a bizalmát, a mely eddigelé környezete, ezontul is ki fogja ér-demelni.

Táviratok.

A király Zentán.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) O felseje a király ma este elindul Bécsből és holnap reggel hét órakor Zentán lesz. Holnap este kilencz órakor pedig Szegeden át Kolo-zsvárra utazik.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Tegnap délután érkezett Zentára Császka ersek. A polgármester vezetése alatt küldöttség fogadta.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bánffy miniszterelnök tegnap este Kolo-zsvárra utazott.

József főherceg köszönete.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) József főherceg Bárány miniszterelnökhöz megleghangu köszönő levelet intézett.

Budapest, szeptember 20 (A „Torontál” eredeti távirata.) József főherceg a magyar vöröskereszt-egylet részvétirátára a következő megleghangu magas kéziratral válaszolt:

„Az Istenben boldogult feledhetetlen László fiam elhunytá alkalmából hozzám intézett fájdalmas részvétirata mélyen megindította atyai szívemet.

Sajgó kebellem, de megadással olvas-tam az oly meleg érzéstől áthatott sorokat: megadással, melyet az Isteni gond-viselés másithatatlan végzésébe való belenyugvás szent kötelessége reám parancsol; megadással, mert fejet hajtva az Ur akarata előtt, az örök világosság országában való majdani viszontlátás tart fenn engemet mély bánatomban.

Némi enyhítő irt találunk mélyen sujtott szívünkre annak vigasztaló tu-datában, hogy sokan vannak, és a magyar vöröskereszt-egylet is azok közé sorakozik, kik velünk gyászolják korán elhunyt fiamat, hajlott korom egyik remé-nyét, kik e gyászt oly meleg szavakban tolmácsolják.

Fogadják kegyeletes érzésük e meg-ható megnyilatkozásáért legbensőbb há-lás köszönetemnek őszinte kijelentését.

Alcsuthon, 1895. szeptember 17 én.

József főherceg.

Vécsey báró főudvarmester József fő-herceg nevében a ravatalra helyezett koszoruért is köszönetet mondott a vörö-kereszt-egyletnek.

József főherceg ő fensége a fentebb közölt levélhez egészen hasonló tartalmu köszönetet intézett Budapest székes főváros közönségéhez és az országos magyar Kneip-egyesülethez is.

Képviselőválasztás Brassóban.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Brassóból jelentik: A vidombáki kerületben szombaton lesz a képviselőválasztás. A mérsékelték és zöl-dek erősen készülnek. Mindenesetre heves küzdelem lesz; biztosra veszik, hogy Schmidt mérsékelt-párti jelölt nagy többséggel megválasztatik Kórodi zöldpárti jelölt ellenében.

Crispi a Garibaldi ünnepről.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Rómából telegrafálják, hogy Crispi miniszterelnök ma Garibaldi emlékszobra leleplezése alkalmával a kö-vetkezőket mondta: A mai napot leg-méltóbban Viktor Emanuel hű barátjának, Garibaldinak emlé-kével ünnepeljük meg. Tagadta to-vábbi beszédében az olasz egység ellen-ségeinek ama állítását, mintha az ünnep megsértése lenne a pápának.

A szultán vendégei.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Konstantinápolyból jelentik: A flandriai gróf, és fia Albert herceg tiszteletére a szultán a Jiltiz pa-lotában diszebédet adott, melyhez Neyt belga követ, és a követség személyzete is hivatalos volt. A szultán vendégeinek az „ozmánich” rendnek gyémántokkal diszi-tett nagy szalagját adományozta. A feje-delmi személyiségek Ahmet Ali pasa fő-hadsegéd vezetése alatt meg tekintették a város nevezetességeit.

Jótekonyság.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Furtado Heine asszony, a kinek neve világszerre ismeretes jóte-konyságáról, mint Nizzából a L'Echo de Parisnak távirják, ismét egy nagyszerű alapítványt tett. Nizzában levő fényes villá-ját ugyanis odaajándékozta a hadügymi-niszteriumnak arra a célra, hogy abban lábadozó katonatisztek találjanak ápolást. Azon felül az ápolási költségek fedezésére 2 millió frank tőkét képviselő három szá-zalékos járadék kötvényeket ajándékozott.

A Szent-István-társulat kiállítása.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Szent-István-társulat millenárius kiállító bizottsága tegnap tartott ülést. Az ülésen Hummer Nándor számolt be a munkálatokról. A bizottság tudomá-sul vette a jelentést s elhatározta, hogy mindent megtesz arra nézve, hogy a tár-sulat félszázados működéséről a kiállításon a nemzet kellő képet nyerjen. Kiállítása külső díszére nézve is azon lesz, hogy a kijelölendő helyhez képest a legszebbet és tökéletesebbet nyujtsa. A társulat kiállítása mindenesetre egyike lesz a legtanulságo-sabbaknak, mert ez irodalmi intézet olyan korból is bemutatja munkásságát, a mikor csaknem egyedül szolgálta a vallásos és nemzeti köznevelődést.

Aiban kegyetlenségek.

Budapest, szept. 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) Uszkulból telegrafálják: Az albánok, hogy a bolgárok által elkö-vetett kegyetlenségeket megbosszulják, hat nagy bandát alakítottak, melyek a kierevői járást magok közt felosztván, mindenütt nagy kegyetlenségeket követnek el. Latorá faluban 20 házat felgyújtottak és négy szerbet agyonlőttek, kettőt megsebesítettek. Egyes falvakra nagy sereget róttak. Ma-gukban a városokban, a keresztény keres-kezők boltjaikban albánokból álló őrséget tartanak. A török hatóságok nem képesek a keresztény lakosokat megvédeni.

Szeless Etelka ügye.

Budapest, szeptember 20. (A „Torontál” eredeti távirata.) A budapesti törvényszék választ-mányát ma ismét az a kérdés foglalkoztatta, hogy vajjon szabadiábra lehet e helyezni Szeless Etelt, a kita a vádhatóság azzal terhel, hogy Jenő kir. herceg nevére egy 7500 ftros váltót hamisított. Eelő izben megtagadták a kérést, mire Szelessné védője 300 forint kaucziót ajánlt fel s így kérte a szabadon boeajást elrendelni. A vizsgáló bíró azonban még így sem tartotta teljesíthetőnek a kérést a bünpör mai stadiumában és Kálóssy József bíró előadása alapján a tör-szék is újabb elutasító határozatot hozott.

VASUT-ÜGYEK.

Magyar király államvasutak.

Hirdetmény.

Nyugotnémet-osztrák magyar vasuti kötelék. (Boszniából származó szilva stb. küldeményekre nézve fennálló kivételes díjtételek hatályon kívül helyezése)

A 4. díjszabási füzetben illetve a hozzátar-tozó pótlékokban foglalt 4. sz. kivételes díjsza-básnak Budapest állomásra vonatkozó díjtételei Boszniából származó szilva stb. küldeményekre nézve f. é. október hó 1-től hatályon kívül he-lyeztetnek.

Ezen naptól kezdve ilyen küldeményekre nézve a kocsirakomány „B” osztályu, illetve a szilva stb. szállítmányokra általánosan fennálló kivételes díjtételek nyerne alkalmazást.

Budapest, 1895. agusztus hó 5 es.

A magy. kir. államvasutak a részes vasutak nevében is

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Magyar kir. államvasutak.

Hirdetmény.

(Osztrák magyar svájci vasuti kö-telek.)

(Breka állomás felvétele a friss és aszalt gyü-mölcs szállítására fennálló kivételes díjszabásba)

Folyó évi július hó 15 étől való hatálylyal a friss és aszalt gyümölcs szállítására 1893. évi november hó 1-től érvény-s kivételes díjszabás-ban Gunjára (előbbi megnevezés Breka-Gunja) foglalt közvetlen díjtételek, 100 kg-nt 13 cen-timess-el illetve 10 pfénigget felemelve, Breka állomással való fogalomban érvényesítettnek.

Budapest, 1895. július 2-án.

A magy. kir. államvasutak a részes vasutak nevében is

(Utánnomás nem díjaztatik.)

Nyilttér. *)

Grünbaum Vilmos

női-ruha-terme

Nagy-Becskereken.

Van szerencsém a tisztelt közönség figyelmét az őszi idényre beérkezett

selymek, kelmék és diszitéseim

dus választékára felhívni.

Műhelyem vezetését elsőrendü bécsi erőre bizva, főtörekvésem oda irányuland, becses vevőim bizalmát és meglegedését ezontul is legújabb divatu, elegáns kivitelü toilettek szállítása által, jutányos árak mellet — kiérdemelni.

Készletli raktáromon nagy választékban: gallérok, jaquettek, mindennemü szövet és selyembluzok, costumek, matiné, juponok kötények.

Teljes tisztelettel

Grünbaum Vilmos.

672—x.9

*) Az e rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájler Lajos.

H i r d e t é s e k.

Vendéglő-megnyitás.

Teljes tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy az újonnan épült

„Uj Vasuthoz“ czimzett

v e n d é g l ő m e t

Weszeli József ur vezetése alatt folyó hó 22-én, azaz vasárnap délután megnyitom.

Ugy mint eddig, a jövőben is főtörekvésem leendő, tiszta, hamisítatlan italok, kitünő ételek és pontos kiszolgálás által tisztelt vendégeim bizalmát fentartani.

Számos látogatást kérve

teljes tisztelettel

Klein János,
vendéglős.

(736-2.1)

Van szerencsénk a tisztelt vendéglős urakat értesíteni, hogy

FUCHS SÁNDOR urnál lévő

nagybecskereki főraktárunkban

a legelőnyösebben ismert mindennemű világos és barna

söreink

mindenkor friss fejtésben eredeti árainkban kaphatók.

Első Magyar Részvény Sörfőzde, Kőbánya.

(690-3.3)

Hirdetmény.

A módosi takarékpénztár f. évi október hó 13-án d. e. 10 órakor Módoson saját helyiségeiben

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a t. cz. részvényesek személyesen, vagy alapszabályai 16. §-a értelmében törvényes képviselői, vagy meghatalmazott részvényesek által megjelenni tisztelettel meghívattak azzal, miszerint az alapszabályok 15. §-a értelmében a közgyűlés azon részvényesekből alakul, a kik egy vagy több részvény tulajdonosai, mint olyanok legalább 14 nappal a közgyűlés egybejövetele előtt a társaság részvénykönyvébe be voltak írva s részvényeiket szelvényestől legalább 3 nappal a közgyűlés előtt az intézetnél letétmenyesték.

Napirend:

Az igazgatóság jelentése azon intézkedések iránt, melyek a „módosi takarékpénztár“ folytatásos fennállítását az 1895. utolsó üzletév lejártá után biztosítják.

2. Részvénytöke telemeles iránti igazgatósági javaslat előterjesztése és ezzel összefüggésben álló módosítók elfogadása.

3. Az új alapszabály-tervezet előterjesztése és ennek elfogadása.

4. Előterjesztés a részvénytársaság folytatásos fenállításával összekötött rendkívüli költségeknek az 1895-ik üzletév eredményéből való fedezése tárgyában.

5. Felhatalmazás adása az igazgató ságnak, mindazon további intézkedések megtételére, melyek a „módosi takarékpénztár“ akadálytalan továbbműködésének biztosítására szükségesek, mennyiben ezek felett alapszabályszerűleg rendkívüli közgyűlés határozni hivatva nincs.

6. Két jegyzőkönyv hitelesítő megválasztása.

7. Netáni indítványok.

Módos, 1895. szeptember hó 17-én.

Csávósy Béla,
elnök.

(737-1.1)

Pályázat.

Állami anyakönyvvezető-segédjegyzői állásokra történt megválasztás folytán hivatalomban az adóügyi segédjegyzői és egy irnoki állás megüresedvén.

A segédjegyző fizetése 500 frt; az irnoké 420 frt.

Ezen állások rendszeresítették s így állandóak. Előnyben részesülnek azok, kik jegyzői oklevéllel bírnak és a román nyelvet is beszélik.

A pályázati kérvények kellően felszerelve legkésőbb folyó hó 25-ig tekintetes Kajtár lenő jár. főszolgabíró ur nevére czimezve Alibunárra küldendők. Az állások folyó évi október hó 1-éig elfoglalandók.

Kelt Torontál-Petrovoszellón, 1895 évi szeptember hó 10-én.

Knoll János,
jegyző

706-3.3)

Amerikában egy tehermentes ház eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban. (731-3.1)

Szaján községben egy házból, 11 hold belsőégi földből és 80 hold külsőégi földből álló birtok egy vagy több évre haszonbérbe adandó avagy eladandó.

Bővebb értesítést ad **Vuchetich Árpád** ottani jegyző ur. (730-3.1)

Szüretelési hirdetmény.

A városi tanács részéről ezennel közhírré tétetik, hogy az ideai borszüret kezdődik **szeptember hó 23-án** és a következő napokra lett megállapítva.

Figyelmeztetnek tehát mindazon szőlőbirtokosok, a kiknek szőlőskertjei a vámsorompókon kívül vannak és a kik a szüretelt cefrét vagy mustot a városba szállítani nem szándékoznak, úgy nemkülönben mindazok, a kiknek szőlőskertjei a vámsorompókon belül vannak, hogy a szüret megkezdését előzetesen a vár. jövedéki hivatalnál bejelenteni el ne mulasszák.

A vámsorompókon kívül szüretelő feleknek pedig tudomásukra hozatik, hogy a bevétel csakis hitelesített hordókban történhetik, és pedig kizárólag az **aradaczi, ecskai, erdő és temesvári vámvonalokon**; mindazon cefre tehát, must avagy bor, mely fentnevezett négy vonalon kívül hozatik be, mint becsempészett fog tekintetni és ahhoz képest az illető fél ellen az eljárás is fog megindítani.

Kelt Nagybecskereken, 1895. évi szeptember hó 19-én.

Krsztics János
polgármester.

(739-3.1)

4066 kig. sz. 1895.

(723-3.2)

Pályázati hirdetmény.

A megüresedett antalfalvai községi orvosi állásra ezennel pályázat nyitattik. Ezen állással 800 frt évi fizetés, ezenkívül látogatási díj nappal 20, éjjel 40 kr. élvezete van egybekötve.

Felhívattak mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz. 9. §-a illetve az 1886. XIV. t. cz. 143. §-ában körülírt okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeket az antalfalvai járási főszolgabírószákhoz f. évi október hó 13-ig küldjék be, mivel a később beérkezők figyelembe vételni nem fognak.

Kelt Antalfalván, 1895. évi szeptember hó 5-én.

Főszolgabíró szabadságon:
Szépfi,
szolgabíró.

1907. szám 1895.

(708-2.1)

Hirdetmény.

A Bótos község tulajdonát képező ugynevezett „Varoska Zemlya“ (Gemeinde Feld)-féle 221 holdnyi községi szántóföld 10-10 holdas parcellákban 2 évre és pedig folyó év október hó 1-től 1897. év október hó 1-jéig a Bótos községhezánál folyó év szeptember hó 29-én d. e. 8 órakor tartandó nyilvános szóbeli árverésen évente előre fizetendő bér mellett el fog adatni.

Kelt Bótoson, 1895. évi szeptember hó 10-én.

Az előljárárság:

Marinkovics,
jegyző,

Notáros,
albíró.